

Norēķinu personas darījumu kārtošana un uzskaitē

Mūsdienās uzņēmumi (arī iestādes, organizācijas) visu nepieciešamo savas darbības nodrošināšanai cenšas iegādāties, par pirkumiem norēķinoties ar bezskaidras naudas pārskaitījumu. Taču joprojām samērā izplatīti ir arī norēķini skaidrā naudā (arī ar norēķinu karti) par pirkumiem mazumtirdzniecības tīklā. Šajā rakstā autors apskatīs šādu pirkumu uzskaites kārtību grāmatvedībā, kā arī norēķinu kārtību ar uzņēmuma (iestādes, organizācijas) darbinieku, turpmāk — avansa norēķinu persona. Ērtības labad uzņēmumus, iestādes un organizācijas raksta turpinājumā autors sauks vienā vārdā — uzņēmums.

Atbilstoši 21.10.2003. Ministru kabineta noteikumu Nr. 585 «Noteikumi par grāmatvedības kārtošanu un organizāciju» 41. punkta prasībām uzņēmums izstrādā grāmatvedības organizācijas dokumentus. Grāmatvedības organizācijas dokumentu sastāvā ietilpst arī grāmatvedības politika — attie-

1. PIELIKUMS

Sabiedrība ar ierobežotu atbildību «Margrietina»

Reģistrācijas Nr. 40001234567
 Ķiršu ielā 222, Ādažos, Ādažu nov., LV-2164
 tālr.67999111 e-pasts info@margrietina.lv

RĪKOJUMS

Ādažos
 10.01.2021.

Nr. 2380-1

Par avansa norēķinu personām un limitiem

- Uzņēmuma saimnieciskās darbības nodrošināšanai noteikt par avansa norēķinu personām šādus uzņēmuma darbiniekus, apstiprinot izdevumu mēneša limitu pirkumiem skaidrā naudā:

Nr.p.k.	Amats	Vārds, uzvārds	Mēneša limits, eiro
1.	Valdes loceklis	Ansis Vērdiršs	500,00
2.	Valdes locekle, direktore	Anna Lapiņa	400,00
3.	Veikalu direktore	Mudīte Salmiņa	300,00
4.	Direktora palīgs	Laimdota Vērdiršs	100,00

- Uzņēmuma saimnieciskās darbības nodrošināšanai noteikt par avansa norēķinu personām šādus uzņēmuma darbiniekus, izsniegtot uzņēmuma bankas norēķinu karti pirkumiem bezskaidrā naudā:
 - Valdes loceklim Ansim Vērdiršam;
 - Direktora palīgam Artim Vērdiršam.
- Noteikt, ka norēķinu kartes un izsniegtie skaidras naudas līdzekļi izmantojami tikai un vienīgi ar saimniecisko darbību saistīto izdevumu segšanai.
- Avansa norēķinu personām iesniegt grāmatvedībā atskaiti (avansa norēķinu) par saņemtā naudas avansa (skaidrā naudā) izlietojumu un par bezskaidras naudas pirkumiem kopā ar attaisnojuma dokumentu oriģināliem ne retāk kā vienu reizi mēnesī līdz nākamā mēneša 3. (trešajam) datumam.
- Grāmatvedībai veikt norēķinus ar avansa norēķinu personām saskaņā ar uzņēmumā apstiprināto grāmatvedības politiku.

Valdes loceklis

A. Vērdiršs

cīgo saimniecisko darījumu, faktu, notikumu un finanšu pārskata posteņu uzskaites, novērtēšanas un atspoguļošanas principi, metodes un noteikumi (piemēram, pamatlīdzekļu un ieguldījuma īpašumu novērtēšanas vai nolietojuma aprēķināšanas metodes, debitoru parādu vai krājumu atlikumu novērtēšanas

metodes, aizņēmuma procentu un soda naudas uzskaites un atspoguļošanas principi, uzkrājumu veidošanas noteikumi, metodes, kas tiek izmantotas peļņas vai zaudējumu vai naudas plūsmas atspoguļošanai finanšu pārskatā). Šajā dokumentā tiek iekļauta arī sadaļa par pirkumiem mazumtirdzniecības tīklā

AIVARS DROISKIS,

Mg.sci.oec.,
grāmatvedības eksperts,
finanšu konsultants,
Latvijas Republikas
Ārpakalpojuma
grāmatvežu asociācijas
valdes priekšsēdētājs,
SIA *Gamma AD*
(ārpakalpojuma grāmatvedis,
licence AGL0000008)
valdes loceklis,
atbildīgais grāmatvedis

un par norēķinu kārtību ar avansa norēķinu personām.

Grāmatvedības politikas sadaļā par pirkumiem mazumtirdzniecības tīklā iekļauj norēķinu veikšanas termiņu, kas parasti nepārsniedz vienu mēnesi, piemēram, līdz nākamā mēneša 3. (trešajam) datumam. Uzņēmuma vadība izdod iekšējo normatīvo aktu (rīkojumu — paraugs 1. pielikumā), kurā tiek norādītas avansa norēķinu personas, kā arī skaidras naudas avansa limits noteiktam periodam.

Konkrēto avansa summu skaidrā naudā parasti izsniedz uz mutiska rīkojuma pamata, taču praksē pieļauj arī avansa norēķinu personas rakstveida iesniegumu, kuru uzņēmuma pilvarota persona vīzē (dod rakstveida rīkojumu) kasierim skaidras naudas izmaksai.

Jāņem vērā, ka norēķini par neizlietoto skaidras naudas avansu jāveic periodā, kas nepārsniedz 90 kalendāra dienas — gadījumā, ja neizlietotā avansa atlikums pārsniedz normatīvajos aktos noteikto limitu (valstī noteiktās minimālās darba algas apmēru), pie kura veidojas nodokļu saistības.

Likuma «Par iedzīvotāju ienākuma nodokli» 8. pantā noteikts:

personai — deklarētās dzīvesvietas adrese) un reģistrācijas numurs, ja

2.7 Algota darba ienākumam pielīdzina arī izsniegto skaidras vai bezskaidras naudas avansu, ko darbiniekam, valdes loceklim, padomes loceklim, īpašniekam, dalībniekam vai biedram piešķir komercsabiedrības, kooperatīvās sabiedrības, Eiropas komercsabiedrības, Eiropas kooperatīvās sabiedrības, Eiropas ekonomisko interešu grupas, biedrības, nodibinājumi, individuālie uzņēmumi, zemnieku vai zvejnieku saimniecības, organizācijas, individuālie komersanti vai fiziskās personas, kas reģistrējušās Valsts ieņēmumu dienestā kā saimnieciskās darbības veicējas, ja par to vai tā daļu nav veikts norēķins 90 dienu laikā pēc komandējuma vai darba brauciena beigām, bet pārējos gadījumos — 90 dienu laikā no skaidras vai bezskaidras naudas avansa izsniegšanas dienas. Šīs daļas izpratnē 90 dienu periodu skaita ar nākamo dienu pēc komandējuma vai darba brauciena beigām vai pēc skaidras vai bezskaidras naudas avansa izsniegšanas dienas.

Ja neizlietotās skaidras naudas atlikums nepārsniedz valstī noteiktās minimālās darba algas apmēru, nodokļa saistības neveidojas (likuma 8. panta 2.⁸ punkts).

Avansa norēķinu persona attaisnojuma dokumentus par veiktajiem pirkumiem skaidrā naudā un ar norēķinu karti iesniedz grāmatvedībā noteiktajā termiņā. Attaisnojuma dokumentu definīcija un prasības tiem ir noteiktas likumā «Par grāmatvedību» (7. pants), spēkā līdz 31.12.2021., Grāmatvedības likumā (11. pants), spēkā no 01.01.2022.

Atbilstoši Pievienotās vērtības nodokļa likuma 126. panta pirmās daļas 3. punkta un ceturtās daļas noteikumiem kā naudas izdevumus apliecināšanu dokumentu, kas pievienojams attaisnojuma dokumentam, kas sagatavots saistībā ar skaidras vai bezskaidras naudas avansa izlietojumu vai darbinieka izdevumu atlīdzināšanu, var izmantot arī kases čeku, kas izsniegts par darījumu, kura vērtība bez pievienotās vērtības nodokļa ir mazāka par 30 eiro un kurā ir iedrukāti grāmatvedības attaisnojuma dokumentam normatīvajos aktos noteiktie rekvizīti, izņemot preču vai pakalpojuma saņēmēja rekvizītus (t.i., kases čeku, kas pievienotās vērtības nodokļa vajadzībām ir uzskatāms par vienkāršoto nodokļa rēķinu).

Savukārt atbilstoši Ministru kabineta 2003. gada 21. oktobra noteikumu Nr. 585 «Noteikumi par grāmatvedības kārtošānu un organizāciju» 8.¹ un 8.² 2. apakšpunktam par naudas izdevumus apliecināšanu dokumentu var izmantot arī tādu kases čeku, kas izsniegts (saņemts) no kases sistēmas, specializētas ierīces vai iekārtas bez kasiera operatora līdzdalības un kurā nav ietverts preču vai pakalpojuma saņēmēja nosaukums (fiziskajai personai — vārds, uzvārds), juridiskā adrese (fiziskajai

kases čeks izsniegts par darījumu, kura vērtība bez pievienotās vērtības nodokļa ir mazāka par 29 eiro.

Jāatzīmē, ka jaunajā normatīvajā aktā Grāmatvedības kārtošānu noteikumi, kas tiks izdots, pamatojoties uz Grāmatvedības likumu, šo normu paredzēts saskaņot — abos gadījumos tie būs 30 eiro.

Uzņēmumam, kurš nav reģistrēts PVN maksātāju reģistrā, jāpievērš uzmanība, vai avansu norēķinu persona nav veikusi pirkumu, kuram piemērota PVN reversā maksāšanas kārtība. Tāpat arī uzņēmumam, PVN maksātājam, jāpievērš uzmanība, vai skaidrā naudā nav veikts pirkums, kuram piemērota PVN reversā (īpašā) maksāšanas kārtība. Jo Pievienotās vērtības nodokļa likumā noteikts, ka šādi pirkumi apmaksājami tikai ar bezskaidras naudas norēķinu. Maksājums ar norēķinu karti tiek uzskatīts par bezskaidras naudas norēķinu.

Informācija par avansa izsniegšanu norēķinu personām un par tā izlietojumu tiek uzskaitīta grāmatvedības kontā 2380 (darījumi skaidrā naudā) un kontā 2381 (bezskaidras naudas darījumi — pirkumi ar norēķinu kartēm).

Grāmatvedības kontā 2380 «Norēķini ar avansa norēķinu personām» tiek uzskaitīta informācija par skaidras naudas avansu izmaksu norēķinu personām, par avansa izlietojumu (pirkumiem mazumtirdzniecības tīklā), kā arī par neizlietotā avansa iemaksām uzņēmuma kasē, veicot šādus grāmatojumus:

■ Avansa izsniegšana (skaidrā naudā) norēķinu personai:

D 2380 Norēķini ar avansa norēķinu personām

K 2610 Naudas līdzekļi (kase)

■ Norēķinu personas avansa izlietojums (veiktie pirkumi mazumtirdzniecības tīklā, pamatojoties uz

čekiem, kvītīm u.tml.) saskaņā ar pievienotajiem attaisnojuma dokumentiem tiek iegrāmatots:

D 7110 Saimnieciskās darbības izmaksas

D 5721 Pievienotās vērtības nodoklis

K 2380 Norēķini ar avansa norēķinu personām

■ Neizlietotā avansa atlikuma iemaksa uzņēmuma kasē:

D 2610 Naudas līdzekļi (kase)

K 2380 Norēķini ar avansa norēķinu personām

Avansa norēķinu personas, kuras ar uzņēmuma bankas karti veic pirkumus mazumtirdzniecības tīklā, analogiski iepriekš minētajam grāmatvedībā iesniedz attaisnojuma dokumentus — pirkuma čekus, kvītis u.tml. Dažkārt praksē sastopams uzskats, ka šādā gadījumā EKA čeks nav nepieciešams, jo pirkums un tā summa ir redzami bankas konta izrakstā. Autors atzīmē, ka šāds uzskats ir kļūdainis, jo bankas konta izraksts saimniecisko pirkumu sakarā nav uzskatāms par attaisnojuma dokumentu. Bankas konta izraksts pamatā apliecina tikai izdevumus par bankas pakalpojumiem — bankas komisija par veikto pārskaitījumu, par skaidras naudas izņemšanu bankomātā, par norēķinu kartes izgatavošanu, norēķinu kartes mēneša maksu u.tml. Visi saimnieciskie pirkumi, kas apmaksāti bezskaidrā naudā ar norēķinu karti, jāapliecina ar attiecīgiem attaisnojuma dokumentiem.

Ir gadījumi, kad grāmatvedis pirkumus skaidrā naudā un bezskaidras naudas pirkumus ar norēķinu karti uzskaita vienā grāmatvedības kontā — 2380 «Norēķini ar avansa norēķinu personām». Autors iesaka no šādas prakses izvairīties, jo skaidra nauda ir nodalāma no bezskaidras naudas. Norēķiniem bezskaidrā naudā autors iesaka izmantot atsevišķu grāmatvedības kontu — 2381 «Avansa norēķini pirkumiem ar karti». Vēl jo vairāk, ka pēdējās mēneša dienās veikto pirkumu summas bankas konta izrakstā parasti tiek iekļautas tikai nākamā mēneša pirmajās dienās.

Savukārt, ja avansa norēķinu persona ir veikusi pirkumu ar uzņēmuma norēķinu karti, bet grāmatvedībā neiesniedz normatīvajos aktos paredzētajā kārtībā noformētu attaisnojuma dokumentu, vai ja veikts pirkums, kas nav attiecināms uz uzņēmuma saimniecisko darbību, šī summa jāiemaksā uzņēmuma

2. PIELIKUMS

Organizācija: Margrieta, SIA
 Adrese: Ķiršu ielā 222, Ādaži, Ādažu nov., LV-2164
 Nodokļu maks. reģ. Nr. 40001234567

Avansa norēķinu pārskats Nr. **2021-10**
 Par laika periodu no 01.10.2021. līdz 29.10.2021.

Atbildīgais darbinieks: Vērdiņš Laimdots
 Atbild.darb. personas kods: 301180-12345

Avansa sākuma atlikums(+)	vai pārtēriņš(-), EUR:	0.00
Saņemti avansi no uzņēmuma, EUR:		100.00
Izlietots pēc šī avansa norēķinu pārskata, EUR:		100.00
Avansa beigu atlikums(+)	vai pārtēriņš(-), EUR:	0.00

Attaisnojuma dokumentu saraksts par izlietotām summām:

NPK	Unik.k.	Datums	Piegādātājs	Dokuments	Dok. nr.	Piezīmes	Konts	Summa, EUR	
1	1	05.10.2021	Rimi Latvia, SIA	EKA čeks	1234	Saimniecības izdevumi	5721	8.40	
							7110	40.00	
								Kopā:	48.40
2	2	12.10.2021	Depo DIY, SIA	EKA čeks	4321	Saimniecības izdevumi	5721	6.30	
							7110	30.00	
								Kopā:	36.30
3	3	28.10.2021	Zvaigzne ABC, SIA	EKA čeks	6789	Saimniecības izdevumi	5721	2.10	
							7110	10.00	
								Kopā:	12.10
4	4	29.10.2021	Laimdots Vērdiņš	Kases ieņēm.or.	2021-01	Atmaksāts neizlietotais avanss	2610	3.20	
								Kopā:	3.20
								Pavisam kopā:	100.00

Apņemos avansa atlikumu izlietot uzņēmuma saimnieciskām vajadzībām vai atmaksāt uzņēmumam pēc pirmā pieprasījuma.
 Atbildīgā darbinieka paraksts: _____ (Vērdiņš Laimdots)
 Avansa norēķinu pārskatu pārbaudīja - grāmatveža paraksts: _____

3. PIELIKUMS

Organizācija: Margrieta, SIA
 Adrese: Ķiršu ielā 222, Ādaži, Ādažu nov., LV-2164
 Nodokļu maks. reģ. Nr. 40001234567

Avansa norēķinu pārskats Nr. **2021-10-K**
 Par laika periodu no 01.10.2021. līdz 29.10.2021.

Atbildīgais darbinieks: Vērdiņš Laimdots
 Atbild.darb. personas kods: 301180-12345

Avansa sākuma atlikums(+)	vai pārtēriņš(-), EUR:	0.00
Saņemti avansi no uzņēmuma, EUR:		60.50
Izlietots pēc šī avansa norēķinu pārskata, EUR:		84.70
Avansa beigu atlikums(+)	vai pārtēriņš(-), EUR:	-24.20

Attaisnojuma dokumentu saraksts par izlietotām summām:

NPK	Unik.k.	Datums	Piegādātājs	Dokuments	Dok. nr.	Piezīmes	Konts	Summa, EUR	
1	6	15.10.2021	Rimi Latvia, SIA	EKA čeks	9876	Saimniecības izdevumi	5721	10.50	
							7110	50.00	
								Kopā:	60.50
2	7	28.10.2021	Zvaigzne ABC, SIA	EKA čeks	1212	Saimniecības izdevumi	5721	4.20	
							7110	20.60	
								Kopā:	24.20
								Pavisam kopā:	84.70

Apņemos avansa atlikumu izlietot uzņēmuma saimnieciskām vajadzībām vai atmaksāt uzņēmumam pēc pirmā pieprasījuma.
 Atbildīgā darbinieka paraksts: _____ (Vērdiņš Laimdots)
 Avansa norēķinu pārskatu pārbaudīja - grāmatveža paraksts: _____

kasē vai norēķinu kontā bankā.

Izdarītos pirkumus, par kuriem samaksa notiek ar norēķinu karti, iegrāmato tajā datumā, kad veikts pirkums un izsniegts attaisnojuma dokuments. Savukārt naudas līdzekļu kustību norēķinu kontā bankā iegrāmato tajā datumā, kad debitēts bankas konts.

Grāmatojumu paraugs par bezskaidras naudas pirkumiem:

■ Saimnieciskais pirkums, apmak-

su veicot ar norēķinu karti:

D 7110 Saimnieciskās darbības izmaksas

D 5721 Pievienotās vērtības nodoklis

K 2381 Avansa norēķini pirkumiem ar karti

■ Bankas norēķinu konta izraksts:

D 2381 Avansa norēķini pirkumiem ar karti

K 2620 Norēķinu konts bankā

■ Atmaksāta nepamatoti iztērētā naudas summa (nav čeka, neatbilstošs pirkums):

D 2610 Naudas līdzekļi (kase) vai

D 2620 Norēķinu konts bankā

K 2381 Avansa norēķini pirkumiem ar karti

Parasti, ja pirkumi nav veikti mēneša pēdējās dienās, šajā kontā saldo atlikums mēneša beigās vienmēr ir nulle. Ja pirkums veikts mēneša pēdējās dienās — šajā kontā veidojas kredīta atlikums, jo bankas konts tiks debitēts tikai nākamajā mēnesī — 3. pielikumā šāds darījums iezīmēts.

Ja attaisnojuma dokumentus par veiktajiem pirkumiem (skaidrā naudā, ar norēķinu karti) grāmatvedis ievada grāmatvedības datorprogrammā katru atsevišķi, datorprogrammā parasti automātiski izveidojas dokuments «Avansa norēķins» — 2. pielikums (skaidrā nauda) vai 3. pielikums (norēķinu karte). Šādā gadījumā uzņēmums grāmatvedības politikā var noteikt, ka attiecīgā avansa norēķina persona kopā ar attaisnojuma dokumentiem grāmatvedībā iesniedz uzņēmumā apstiprinātu saīsinātu atskaiti — paraugs 4. pielikumā.

Normatīvie akti pieļauj viendabīgiem dokumentiem sagatavot kopsavilkumu, kā tas noteikts Ministru kabineta 2003. gada 21. oktobra

5. PIELIKUMS

Uzņēmums	SIA "Margrieta"	Reģistrācijas Nr.	4 0 0 0 1 2 3 4 5 6 7
Nodāja	Administrācija	Amats	Direktores palīgs
Vārds, uzvārds	Laimdots Vērdiņš	Personas kods	3 0 1 1 8 0 - 1 2 3 4 5

AVANSA NORĒĶINS Nr. 2021-10 Grāmatojums Nr. _____

Atlikums / Pārtēriņš no iepriekšējā avansa	Summa	Norēķins pārbaudīts	Iegrāmatots: 10/29/21
		Apstiprināšanai	Debets
Saņemts avanss	100,00	Deviņdesmit seši euro 80 centi.	konts summa
			7110 80,00
			5721 16,80
		Grāmatvedis:	
		10/29/21	
Kopā:	100,00	Apstiprinu norēķina summu	
Izlietots	96,80		
Atlikums / pārtēriņš	3,20	Deviņdesmit seši euro 80 centi.	
Pielikumā: _____ trīs dokumentu vadlājs			Kredīts
			2380 96,80
			A. Vērdiņš
			10/29/21

2. puse (apakšējā daļa)

Nr. p. k.	Datums	Kam, par ko un saskaņā ar kādu dokumentu samaksāts				Summa	Debets		
		Uzņēmums	Mērķis	Nr.	Dokuments		Konts	Summa	PvN summa
1.	05.10.2021	Rimi Latvia, SIA	Saimniecības izdevumi	1234	EKA čeks	48,40	7110	40,00	8,40
2.	10/12/21	Depo DIY, SIA	Saimniecības izdevumi	4321	EKA čeks	36,30	7110	30,00	6,30
3.	10/28/21	Zvaigzne ABC, SIA	Saimniecības izdevumi	6789	EKA čeks	12,10	7110	10,00	2,10
4.									
5.									
Pavisam kopā:						96,80		80,00	16,80

Norēķinu persona _____ Laimdots Vērdiņš

noteikumu Nr. 585 «Noteikumi par grāmatvedības kārtošānu un organizāciju» 10. punktā:

10. (..) Ieraksti grāmatvedības reģistros izdarāmi, pamatojoties uz attaisnojuma dokumentiem. Ierakstiem grāmatvedības reģistros, ja nepieciešams, var izmantot tādus

iekšējus attaisnojuma dokumentus, kas sagatavoti, pamatojoties uz viendabīgu attaisnojuma dokumentu kopsavilkuma datiem vai viendabīgu naudas izdevumus apliecināšu dokumentu kopsavilkuma datiem.

Arī jaunajā normatīvajā aktā Grāmatvedības kārtošānas noteikumi šo normu paredzēts saglabāt:

22. Norādījumu par to, kura grāmatvedības konta kredītā un kura konta debitā ierakstāma saimnieciskā darījuma summa (turpmāk — iegrāmatojums), var izdarīt rakstiski uz papīra formā sagatavota attaisnojuma dokumenta vai iekšēja attaisnojuma dokumenta, kas sagatavots, pamatojoties uz viendabīgu attaisnojuma dokumentu kopsavilkuma datiem, vai nodrošinot šī iegrāmatojuma atšifrējumu, ja iegrāmatojumu veic elektroniski, un atbilstoši šim iegrāmatojumam izdarot ierakstus attiecīgajos kontos.

Šādā gadījumā avansa norēķinu persona aizpilda tipogrāfijā iespiestu vai uzņēmumā izgatavotu avansa norēķina veidlapu (5. pielikums). Visbiežāk uzņēmumā izveido šī dokumenta sagatavi XLS formātā, ko darbinieks aizpilda datorā, izdrukā, paraksta un kopā ar attaisnojuma dokumentiem iesniedz grāmatvedībā. ■

4. PIELIKUMS

Sabiedrība ar ierobežotu atbildību «Margrieta»

Reģistrācijas Nr.40001234567
 Ķiršu ielā 222, Ādažos, Ādažu nov., LV-2164
 tālr. 679991111 e-pasts info@margrieta.lv

ATSKAITE

par pirkumiem skaidrā naudā 2021. gada oktobrī.
 Avansa norēķinu persona Laimdots Vērdiņš
 Personas kods 301180-12345
 Amats Direktores palīgs

Nr. p. k.	Datums	Kam, par ko un saskaņā ar kādu dokumentu samaksāts				Summa, EUR
		Uzņēmums	Mērķis	Nr.	Dokuments	
1.	05.10.2021.	Rimi Latvia, SIA	Saimniecības izdevumi (naglas)	1234	EKA čeks	48.40
2.	12.10.2021.	Depo DIY, SIA	Saimniecības izdevumi (grīdas krāsa)	4321	EKA čeks	36.30
3.	28.10.2021.	Zvaigzne ABC, SIA	Saimniecības izdevumi (saspraudes, līmlapaņas)	6789	EKA čeks	12.10
			Kopā	x	x	96.80

Paraksts _____
 Ādažos, 2021. gada 29. oktobrī.